

Doradca Radzi

Zbiór artykułów

Zeszyt nr 3

Poradnik przygotowany w ramach zadania publicznego realizowanego w formie powierzenia zadania przez Zarząd Powiatu Lubelskiego pt.

***Prowadzenie 3 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej
na terenie powiatu lubelskiego w 2018 r.***

Październik 2018

Wydawca:

Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland”
z siedzibą w Lublinie,

ul. Gospodarcza 26

20-213 Lublin

e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl

www.oic.lublin.pl

Publikacja bezpłatna

Realizator Zadania Publicznego:

**Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland” z siedzibą
w Lublinie**

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin

www.oic.lublin.pl

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

Praca zbiorowa

Autorzy:

Piotr Kaniowski – Radca Prawny

Justyna Łataś Dęga – Radca Prawny

Katarzyna Lalak – Radca Prawny

Katarzyna Nastaj – Radca Prawny

Przemysław Morawa – Radca Prawny

Anna Sidor Morawa – Radca Prawny

Anna Rentflejsz – Radca Prawny

Mateusz Sieńko – Radca Prawny

Magdalena Piech – Radca Prawny

Paweł Włoch - Adwokat

Lublin 2018

Spis treści

1. Nieodpłatna pomoc prawna i edukacja prawna	4
2. Odstąpienie od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa.....	6
3. Obowiązek leczenia bólu – obowiązki lekarza i prawa pacjenta.....	9
4. Zniesienie współwłasności nieruchomości.....	14
5. Błąd jako wada oświadczenia woli – uchylenie się od skutków	17
6. Pełnomocnictwo do rachunku bankowego.....	20
7. Cofnięcie pozwu i zasady zwrotu kosztów procesu pozwanemu.....	23
8. Odwołanie darowizny – przesłanki, tryb orzekania oraz skutki prawne	26
9. Wpis do rejestru zakładów działających na rynku spożywczym	29
10. Prywatny akt oskarżenia.....	31
11. Najem okazjonalny	34

1. Nieodpłatna pomoc prawna i edukacja prawna

Na terenie Powiatu Lubelskiego działa sieć punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, w których profesjonaliści świadczą nieodpłatną pomoc prawną.

Na jaką pomoc możemy liczyć?

Bezpłatna pomoc prawna obejmuje:

- 1) poinformowanie osoby uprawnionej o obowiązującym stanie prawnym, o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach,
- 2) wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego,
- 3) udzielenie pomocy w sporządzeniu projektu pisma w sprawach, o których mowa w pkt 1 i 2, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądowo-administracyjnym,
  - a) sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sądowo-administracyjnym.

Nieodpłatna pomoc prawna nie obejmuje spraw:

- 1) podatkowych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej;
- 2) z zakresu prawa celnego, dewizowego i handlowego;
- 3) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, z wyjątkiem przygotowania do rozpoczęcia tej działalności

Kto może skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej?

Lp.	Nieodpłatna pomoc prawna przysługuje osobie fizycznej, zwanej dalej "osobą uprawnioną":	Sposób udokumentowania uprawnienia
1	której w okresie 12 miesięcy poprzedzających zwrócenie się o udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej zostało przyznane świadczenie z pomocy społecznej na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769) i wobec której w tym okresie nie wydano decyzji o zwrocie nienależnie pobranego świadczenia	przedłożenie oryginału albo odpisu decyzji o przyznaniu świadczenia z pomocy społecznej lub zaświadczenia o udzieleniu świadczenia, o którym mowa w art. 106 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
2	która posiada ważną Kartę Dużej Rodziny, o której mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. 2017 poz. 1832)	przedłożenie ważnej Karty Dużej Rodziny, o której mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny
3	która uzyskała zaświadczenie, o którym mowa w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1255 oraz z 2017 r. poz. 456 i 1386)	przedłożenie zaświadczenia, o którym mowa w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego
4	która posiada ważną legitymację weterana albo legitymację weterana poszkodowanego, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (Dz. U. Nr 1203, oraz z 2017r. poz. 60)	przedłożenie ważnej legitymacji weterana albo legitymacji weterana poszkodowanego, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa
5	która nie ukończyła 26 lat	przedłożenie dokumentu stwierdzającego tożsamość
6	która ukończyła 65 lat	przedłożenie dokumentu stwierdzającego tożsamość
7	która w wyniku wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej znalazła się w sytuacji zagrożenia lub poniosła straty	złożenie oświadczenia, że zachodzi co najmniej jedna z okoliczności wymienionych
8	która jest w ciąży	przedłożenie dokumentu potwierdzającego ciążę

2. Odstąpienie od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa

Zakupy za pośrednictwem Internetu zyskują coraz większą popularność. Niewątpliwie są one wygodne, pozwalają zaoszczędzić sporo czasu, a także można ich dokonywać bez wychodzenia z domu. Kupowanie przez Internet niesie jednak za sobą pewne ryzyko, gdyż do czasu otrzymania towaru nie mamy możliwości zobaczyć go „na żywo”. Po odebraniu przesyłki niejednokrotnie możemy być zaskoczeni, gdyż towar nie będzie odpowiadał naszym oczekiwaniom. Podobna sytuacja ma miejsce gdy przedsiębiorca stara dotrzeć do konsumentów nie tylko w siedzibie własnej firmy, ale także poza standardowymi miejscami kojarzącymi się z handlem czy usługami. Niejednokrotnie konsument w domu, na okolicznościowym spotkaniu, podczas pobytu w sanatorium czy na specjalnie zorganizowanej wycieczce jest bardziej podatny na działanie marketingowe sprzedawcy.

Co możemy wówczas zrobić?

Kwestie umów zawartych na odległość oraz poza lokalem przedsiębiorstwa reguluje ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta. Ustawa ta określa m.in. obowiązki przedsiębiorcy zawierającego umowę z konsumentem, zasady i tryb zawierania z konsumentem umowy na odległość i poza lokalem przedsiębiorstwa, zasady i tryb wykonania przysługującego konsumentowi prawa odstąpienia od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa.

Czym jest umowa zawarta na odległość oraz umowa zawarta poza lokalem przedsiębiorstwa?

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ust. 1 ustawy o prawach konsumenta, umowa zawarta na odległość to umowa zawarta z konsumentem w ramach zorganizowanego systemu zawierania umów na odległość, bez jednoczesnej fizycznej obecności stron, z wyłącznym wykorzystaniem jednego lub większej liczby środków porozumiewania się na odległość do chwili zawarcia umowy włącznie. (np. zakupy w sklepie internetowym, na aukcji internetowej, przez telefon czy przez e-mail).

Z kolej art. 2 ust. 2 wskazanej ustawy definiuje umowę zawartą poza lokalem przedsiębiorstwa jako umowę z konsumentem zawartą:

- przy jednoczesnej fizycznej obecności stron w miejscu, które nie jest lokalem przedsiębiorstwa (np. w domu konsumenta, podczas prezentacji organizowanej w hotelu czy też podczas pobytu w sanatorium),
- w wyniku przyjęcia oferty złożonej przez konsumenta w okolicznościach, o których mowa powyżej,
- w lokalu danego przedsiębiorstwa lub za pomocą środków porozumiewania się na odległość bezpośrednio po tym, jak nawiązano indywidualny i osobisty kontakt

z konsumentem w miejscu, które nie jest lokalem przedsiębiorstwa, przy jednoczesnej fizycznej obecności stron (np. zaproszenie konsumenta na pokaz w lokalu przedsiębiorcy),

- podczas wycieczki zorganizowanej przez przedsiębiorcę, której celem lub skutkiem jest promocja oraz zawieranie umów z konsumentami.

Jaki jest termin odstąpienia od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa?

Konsument, który zawarł umowę na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa może w terminie 14 dni odstąpić od niej bez podawania przyczyny. Termin ten stanowi pewnego rodzaju czas do namysłu, rozważenia zasadności zawartej transakcji. Instytucja odstąpienia osłabia węzeł umowny i polega na umożliwieniu konsumentowi, w celu wyrównania pozycji stron umowy, szczególnie pod względem informacyjnym, zrezygnowania z kontraktu bez podania przyczyny w ściśle oznaczonym czasie.

Ustawowy 14 dniowy termin na odstąpienie od umowy rozpoczyna się:

- dla umowy, w wykonaniu której przedsiębiorca wydaje rzecz, będąc zobowiązany do przeniesienia jej własności – od objęcia rzeczy w posiadanie przez konsumenta lub wskazaną przez niego osobę trzecią inną niż przewoźnik,
- dla umowy, która obejmuje wiele rzeczy, które są dostarczane osobno, partiami lub w częściach – od objęcia w posiadanie ostatniej rzeczy, partii lub części,
- dla umowy, która polega na regularnym dostarczaniu rzeczy przez czas oznaczony – od objęcia w posiadanie pierwszej z rzeczy,
- dla pozostałych umów – od dnia zawarcia umowy.

Istotne jest, iż przepisy ustawy o prawach konsumenta nakładają na przedsiębiorcę obowiązek poinformowania konsumenta w sposób jasny i zrozumiały o sposobie i terminie wykonania prawa odstąpienia od umowy. Zaniechanie powyższego obowiązku przez przedsiębiorcę skutkuje wygaśnięciem uprawnienia do złożenia przez konsumenta oświadczenia o odstąpieniu dopiero po upływie 12 miesięcy (okres 12 miesięcy jest liczony od dnia upływu 14 dniowego terminu). Podkreślić jednak należy, że jeżeli przedsiębiorca zauważył niedopełnienie obowiązku informacyjnego przed upływem 12 miesięcy i jednocześnie wypełnił ten obowiązek, wówczas termin 14-dniowy jest liczony od dnia udzielenia konsumentowi informacji o tym prawie.

Jaka jest forma odstąpienia od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa?

Konsument może odstąpić od umowy, składając przedsiębiorcy oświadczenie o odstąpieniu od umowy. Ustawa nie przewiduje konkretnej formy odstąpienia, jednakże najlepiej dokonać tego na piśmie, gdyż taka forma umożliwi wykazanie samego faktu złożenia oświadczenia. Jeżeli przedsiębiorca zapewnia możliwość złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy drogą elektroniczną, konsument może także odstąpić od umowy

przy wykorzystaniu wzoru formularza odstąpienia od umowy (stanowiącego załącznik do ustawy), bądź przez złożenie oświadczenia na stronie internetowej przedsiębiorcy.

Skutki odstąpienia od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa?

W przypadku odstąpienia od umowy zawartej na odległość lub umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa umowę uważa się za niezawartą. Pomiędzy stronami umowy powstaje obowiązek rozliczenia się.

Przedsiębiorca ma obowiązek niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania oświadczenia konsumenta o odstąpieniu od umowy, zwrócić konsumentowi wszystkie dokonane przez niego płatności, w tym koszty dostarczenia rzeczy. Powinien dokonać tego przy użyciu takiego samego sposobu zapłaty, jakiego użył konsument, chyba że konsument wyraźnie zgodził się na inny sposób zwrotu, który nie wiąże się dla niego z żadnymi kosztami. Należy przy tym zaznaczyć, że przedsiębiorca może wstrzymać się ze zwrotem płatności do chwili otrzymania rzeczy z powrotem lub dostarczenia przez konsumenta dowodu jej odesłania.

Konsument tymczasem ma obowiązek zwrócić rzecz przedsiębiorcy lub przekazać ją osobie upoważnionej przez przedsiębiorcę do odbioru niezwłocznie, jednak nie później niż 14 dni od dnia, w którym odstąpił od umowy, chyba że przedsiębiorca zaproponował, że sam odbierze rzecz. Konsument ponosi także bezpośrednie koszty zwrotu rzeczy, chyba że przedsiębiorca zgodził się je ponieść lub przed zawarciem umowy nie poinformował konsumenta o tej konieczności.

Należy pamiętać przy tym, że jeżeli umowę zawarto poza lokalem przedsiębiorstwa (np. podczas prezentacji w sanatorium, hotelu, podczas wycieczki) a rzecz dostarczono konsumentowi do miejsca, w którym zamieszkiwał w chwili zawarcia umowy, przedsiębiorca jest zobowiązany do odebrania towaru na swój koszt, gdy ze względu na charakter rzeczy nie można jej odesłać w zwykły sposób pocztą.

Ustawa o prawach konsumenta wprowadza także zasadę, według której konsument ponosi odpowiedzialność za zmniejszenie wartości rzeczy, którą zwraca w związku z odstąpieniem od umowy. Chodzi tu o zmniejszenie wartości, które następuje w wyniku korzystania z niej w sposób wykraczający poza konieczny do stwierdzenia charakteru, cech i funkcjonowania rzeczy (przykładowo przymierzenie ubrania, włączenie sprzętu celem sprawdzenia właściwości produktu nie będzie skutkowało zmniejszeniem wartości rzeczy).

Zgodnie z intencją ustawodawcy uprawnienie do odstąpienia od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa ma na celu ochronę „słabszej” strony umowy tj. konsumenta w sporze z przedsiębiorcą. Instytucja ta chroni klienta, który przed objęciem w posiadanie rzeczy nie jest w stanie zapoznać się z ze wszystkimi właściwościami nabywanego produktu. Dzięki temu uprawnieniu konsument, po otrzymaniu rzeczy i komfortowym zapoznaniu się z przedmiotem, może świadomie podjąć decyzję odnośnie nabywanej rzeczy.

Autor: Paweł Włoch - Adwokat

3. Obowiązek leczenia bólu – obowiązki lekarza i prawa pacjenta

W dniu 11 maja 2017 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta oraz niektórych innych ustaw (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 836). Ustawa zmieniająca obejmuje uregulowania dotyczące:

- doprecyzowania przepisów w zakresie niektórych praw pacjenta, uprawnień Rzecznika Praw Pacjenta,
- praw pacjenta w zakresie dostępu do dokumentacji medycznej oraz ochrony zawartych w niej danych osobowych i informacji o stanie zdrowia,
- funkcjonowania wojewódzkich komisji do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych.

Prawo każdego pacjent do leczenia bólu

Znowelizowane przepisy wprowadziły **prawo każdego pacjent do leczenia bólu** (art. 20 a ust. 1 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta).

Po stronie podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych, nowe prawo pacjenta rodzi obowiązek podejmowania działań polegających na:

- określeniu stopnia natężenia bólu,
- leczeniu bólu,
- monitorowaniu skuteczności tego leczenia

(art. 20 a ust. 2 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta).

Do dnia 10 maja 2017 r. ustawowy obowiązek leczenia bólu i innych cierpień obowiązywał tylko **w opiece paliatywnej, stosowanej u pacjentów w terminalnych stadiach choroby** (art. 20 ust. 2 zd. 2 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta - uchylony z dniem 11 maja 2017r.).

Zgodnie z nowymi przepisami, prawo do leczenia bólu będzie przysługiwało **każdemu pacjentowi** bez względu na źródło bólu, wiek pacjenta i miejsce pobytu.

Podstawy prawne leczenia bólu

Godność jest **dobrem osobistym chronionym przez prawo cywilne** (art. 23 kodeksu cywilnego). **Walka z bólem** jest również **etycznym obowiązkiem lekarza**, w szczególności poprzez niesienie ulgi w cierpieniu wszystkimi dostępnymi środkami, zgodnie z aktualnym stanem wiedzy medycznej (**art. 2 ust. 1 Kodeksu Etyki Lekarskiej**) oraz łagodzenie do końca cierpienia chorych w stanach terminalnych (**art. 30 Kodeksu Etyki Lekarskiej**).

Wykonywanie każdej interwencji medycznej powinno przebiegać sprawnie, bez zbędnego wydłużenia w czasie oraz w miarę możliwości jak najmniej boleśnie. **Naruszeniem godności człowieka jest również zadawanie nadmiernego i zbędnego bólu przez niestaranne, niedbałe wykonywanie czynności diagnostycznych, leczniczych, pielęgnacyjnych czy rehabilitacyjnych.** Niezapewnienie lub wręcz odmawianie skutecznego leczenia bólu jest łamaniem przez władzę publiczną/podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych/osób wykonujących zawód medyczny powyżej przywołanych praw człowieka.

W Polsce istnieje niekwestionowany obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom chorym i cierpiącym realnego i równego dostępu niezależnie od ich sytuacji materialnej do działań medycznych, leków, wyrobów medycznych poprzez przyjęcie odpowiednich uregulowań prawnych (**art. 68 ust. 2 Konstytucji RP**). Zobowiązania władzy publicznej znalazły odzwierciedlenie w ustawach i aktach wykonawczych, kreujących obowiązujące standardy postępowania medycznego w sytuacji pacjenta dotkniętego bólem.

Naruszenie praw pacjenta - uprawnienia

Jeżeli pacjent lub osoba go reprezentująca uzna, że prawa pacjenta zostały naruszone, może:

- a) **zwrócić się z interwencją** do bezpośredniego przełożonego osoby udzielającej świadczenia, a następnie do kierownictwa placówki;
- b) **złożyć skargę** do Rzecznika Praw Pacjenta;
- c) **zwrócić się** do Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej, który działa przy Okręgowej i Naczelnej Izbie Lekarskiej, a także przy Okręgowej i Naczelnej Izbie Pielęgniarek i Położnych – jeżeli naruszenie prawa dotyczyło czynności medycznej;
- d) **skierować sprawę do sądu** – jeżeli w wyniku działania lub zaniechania zakładu opieki zdrowotnej naruszono dobro osobiste pacjenta lub wyrządzono mu szkodę materialną;
- e) **złożyć skargę** do świadczeniodawcy;
- f) **złożyć skargę** do Narodowego Funduszu Zdrowia.
- g) po wyczerpaniu postępowania przed polskimi organami wymiaru sprawiedliwości **wnieść skargę** do Komitetu Praw Człowieka działającego we współpracy z ONZ lub Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Naruszenie praw pacjenta a błąd medyczny

Naruszenia praw pacjenta jest bardzo blisko związana z błądami medycznymi, ponieważ bardzo często, jeżeli lekarz bądź szpital dopuścił się błędu medycznego to jednocześnie zostały naruszone któreś z praw pacjenta. Sąd Okręgowy w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 maja 2013 r. w sprawie II C 1296/10 stwierdził, że z ewentualnym zaniechaniem leczenia bólu nie wiąże się uszczerbek na zdrowiu, który uzasadniałby przyznanie z tego tytułu jakiegokolwiek zadośćuczynienia. Z kolei Sąd Apelacyjny w Łodzi rozpoznający apelację

od wyroku w/w Sądu (wyrok z dnia 20 stycznia 2014 r. w sprawie I ACa 883/13) uznał, że „(...) przez błąd w sztuce lekarskiej należy jednak rozumieć także nieudzielenie pacjentowi możliwego w danym wypadku leczenia, w tym zakresie rehabilitacji, które mogą ograniczyć jego cierpienia związane z bólem. Zaniechanie leczenia przeciwbólowego, podobnie jak zaniechanie wdrożenia niezbędnej rehabilitacji stanowi dostateczną przesłankę odpowiedzialności pozwanego szpitala, ponieważ zachowanie zatrudnionych przez niego lekarzy było bezprawne, a przy tym możliwe jest przypisanie personelowi medycznemu winy nieumyślnej, gdyż biorąc pod uwagę podwyższony miernik staranności lekarskiej udzielenie świadczeń leczniczych w tym zakresie było celowe. (...) W ocenie Sądu Apelacyjnego pozwany ponosi zatem odpowiedzialności za zwiększone dolegliwości bólowe S. P. (1), które w przypadku prawidłowego postępowania personelu medycznego mogłyby być mniejsze (art. 361 k.c.). Przemijające zaburzenia w funkcjonowaniu organizmu polegające na znoszeniu cierpienia psychicznego mogą usprawiedliwiać przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego na podstawie art. 445 § 1 k.c. Długotrwałość cierpienia i rodzaj skutków ma natomiast znaczenie ale dla określenia wysokości zadośćuczynienia.”.

Naruszenie praw pacjenta stanowi osobną przesłankę dochodzenia roszczeń od szpitala czy lekarza i nie musi być połączone ze sprawą dotyczącą błędu medycznego. Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 stycznia 2017 r. w sprawie sygn. akt I ACa 760/16 stanął na stanowisku, iż “(...) niektóre prawa pacjenta są w bardzo ścisły sposób powiązane z procesem leczenia, nakładają określone obowiązki na podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych. Chodzi tu przede wszystkim o prawo pacjenta do świadczeń zdrowotnych udzielanych z należyłą starannością, prawo pacjenta do informacji, co implikuje zgodę objaśnioną, stanowiącą także prawo pacjenta. Przywołane prawa pacjenta nierozzerwalnie wiążą się z procesem leczenia i z niego wynikają, gdyż **pacjent ma prawo do uzyskania pełnej i udzielonej w przystępnej formie informacji o stanie swojego zdrowia, postawionym rozpoznaniu, proponowanych metodach leczenia, dających się przewidzieć następstwach leczenia.** Z kolei tylko w przypadku przekazania tego rodzaju informacji możliwym jest udzielenie zgody objaśnionej przez pacjenta na zabieg, czy leczenie, co wszak wyłącza bezprawność działania lekarza i prowadzi do przejęcia przez pacjenta ryzyka niepowodzenia medycznego. Zatem nie jest możliwe oddzielenie wskazanych praw pacjenta od procesu leczenia, a zaniechania w tym zakresie należy kwalifikować jako zaniechania powiązane z procesem leczenia. Natomiast w tego rodzaju sytuacji tj. zawinonego naruszenia praw pacjenta sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę z tytułu zadośćuczynienia za doznana krzywdę na podstawie art. 448 k.c., o czym stanowi art. 4 ust. 1 ustawy o prawach pacjenta (...). Jednocześnie należy jednak zwrócić uwagę, że naruszenie niektórych praw pacjentów nie daje podstaw do domagania się zadośćuczynienia. Wyłączenia zawiera art. 4 ust. 3 ustawy o prawach pacjenta. Zadośćuczynienie nie przysługuje między innymi w przypadku naruszenia prawa pacjenta do dokumentacji medycznej dotyczącej jego stanu zdrowia.”.

Konsekwencje popełnienia błędu medycznego lub naruszenie niektórych praw pacjenta to:

- **odpowiedzialność cywilna** (naruszenie praw pacjenta, popełnienie błędu medycznego stanowią podstawę dochodzenia odszkodowania i/lub zadośćuczynienia)
- **odpowiedzialność karna** (za naruszenia konkretnego przepisu części szczególnej kodeksu karnego zakazującego takiego postępowania pod groźbą kary np. wykonanie interwencji medycznej niestaranie lub niezgodnie z aktualnym stanem wiedzy, nieudzielenie pomocy, naruszenie prawa pacjenta do decydowania o podejmowanych w stosunku do niego czynnościach leczniczych (prawa do samostanowienia), ujawnienie faktów objętych tajemnicą lekarską, wprowadzenie w błąd władzy publicznej)
- **odpowiedzialność zawodowa** (odpowiedzialność za naruszenie obowiązujących w danym zawodzie zasad etyki oraz za naruszenie zasad wykonywania zawodu)

W maju 2018 r. Minister Zdrowia przedstawił projekt rozporządzenia w sprawie standardu organizacyjnego leczenia bólu. Przedmiotowe rozporządzenie określa wystandaryzowany schemat postępowania z pacjentem z dolegliwościami bólowymi, który będzie realizowany na **wszystkich poziomach opieki zdrowotnej.**

Do oceny bólu będą stosowane:

- badania podmiotowe (wywiad)
- badania przedmiotowe
- skale oceny bólu
- badania pomocnicze (ocena zaburzeń czucia, badania obrazowe i badania laboratoryjne)

Wskazane powyżej regulacje prawne przewidują prowadzenie **monitorowania skuteczności leczenia bólu** oraz **postępowania terapeutycznego, mającego na celu uśmierzanie i leczenie bólu.** W całodobowych, stacjonarnych zakładach leczniczych pomiar natężenia bólu będzie odbywał się co najmniej **3 razy na dobę.** Monitorowanie natężenia bólu może prowadzić zarówno **lekarz, jak i pielęgniarka czy położna.**

Projekt rozporządzenia określa również wzór **Karty Oceny Nasilenia Bólu,** która będzie uwzględniać:

- informacje o nasileniu bólu
- informacje o lokalizacji bólu
- informacje o wpływie bólu na jakość życia pacjenta
- informacje o charakterze bólu
- informacje o stosowanych lekach i ich skuteczności
- informacje o rozpoznaniu terapeutycznym
- informacje o zaleceniach terapeutycznych

- informacje o objawach związanych ze stosowanie leków przeciwbólowych

Karta Oceny Nasilenia Bólu sporządzana będzie w przypadku udzielania świadczeń zdrowotnych leczenia bólu, którą lekarz zobowiązany będzie dołączyć do dokumentacji medycznej pacjenta.

Termin

Podmioty leczące ból, będą miały obowiązek dostosować swoją działalność do wymagań wprowadzonych rozporządzeniem **w terminie 6 miesięcy od dnia jego wejścia w życie**. Projektowany standard organizacyjny leczenia bólu został opracowany we współpracy z Polskim Towarzystwem Badania Bólu.

Na dzień dzisiejszy przedmiotowe rozporządzenie jeszcze nie weszło w życie. Podkreślić należy, iż brak odpowiednich przepisów wykonawczych, które zagwarantują realizację prawa każdego pacjenta do leczenia bólu w praktyce codziennej, nie stanowi dla pacjentów przeszkody do dochodzenia roszczeń na drodze powództwa cywilnego czy kierowania zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przewinienia zawodowego lub przestępstwa.

Autor: Anna Rentflejsz – Radca Prawny

4. Zniesienie współwłasności nieruchomości

Zgodnie z przepisem art. 195 kodeksu cywilnego własność tej samej rzeczy może przysługiwać niepodzielnie kilku osobom (współwłasność). Oznacza to, iż występuje jedno, mimo że wspólne prawo własności. Na powyższe prawo składa się zatem suma niewydziałonych fizycznie udziałów w danej współwłasności. Każdy współwłaściciel posiada zatem oznaczony ułamkowo udział we współwłasności.

Często zdarza się, z różnych przyczyn, że należy dokonać zniesienia współwłasności. Oznacza to, iż stosunek współwłasności zostanie zlikwidowany. Zatem pozbędziemy się stanu, w którym własność danej rzeczy przysługuje niepodzielnie kilku osobom. Zgodnie z przepisem art. 210 kodeksu cywilnego każdy ze współwłaścicieli może żądać zniesienia współwłasności. Należy podkreślić, iż powyższy przepis zezwala na takie żądanie każdemu współwłaścicielowi, w każdym czasie i bez względu na wolę pozostałych współwłaścicieli. Może to nastąpić w drodze umowy lub orzeczenia sądu.

Współwłasność, zwłaszcza współwłasność nieruchomości w częściach ułamkowych, przy znacznej liczbie współwłaścicieli, z założenia ma przejściowy charakter.

Przepisy kodeksu cywilnego wskazują na dwa różne możliwe sposoby zniesienia współwłasności: - w trybie umownym lub w trybie sądowym.

Umowne zniesienie współwłasności jest możliwe, gdy wszyscy współwłaściciele są w stanie osiągnąć porozumienie co do samego faktu zniesienia współwłasności jak i co do zastosowanego sposobu tego zniesienia. W przypadku zniesienia współwłasności nieruchomości w drodze umowy niezbędna jest wizyta u notariusza wszystkich współwłaścicieli celem złożenia zgodnych oświadczeń woli, gdyż tylko forma aktu notarialnego daje ważność takiej umowie. Stanowi o tym przepis art. 158 kodeksu cywilnego: "Umowa zobowiązująca do przeniesienia własności nieruchomości powinna być zawarta w formie aktu notarialnego. To samo dotyczy umowy przenoszącej własność, która zostaje zawarta w celu wykonania istniejącego uprzednio zobowiązania do przeniesienia własności nieruchomości; zobowiązanie powinno być w akcie wymienione."

Natomiast sądowe zniesienie współwłasności nieruchomości odbywa się w postępowaniu nieprocesowym, regulują to przepisy art. 617- 625 kodeksu postępowania cywilnego. Jak już wyżej wspomniano, wniosek o zniesienie współwłasności nieruchomości może złożyć każdy współwłaściciel do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce położenia przedmiotowej nieruchomości.

Zniesienie współwłasności nieruchomości w obu trybach (umownym i sądowym) może nastąpić z zastosowaniem różnych sposobów likwidacji tego stosunku współwłasności.

Pierwszy ze sposobów to: podział fizyczny nieruchomości. Mamy tu do czynienia z podziałem np. nieruchomości rolnej (pola) na dwie lub trzy mniejsze nieruchomości (w zależności od ilości współwłaścicieli oraz od możliwości fizycznego podziału przedmiotowej nieruchomości). Kolejnym przykładem podziału fizycznego nieruchomości jest np. wydzielenie w domu mieszkalnym dwóch lub większej ilości samodzielnych lokali mieszkalnych. Należy jednak zaznaczyć, że powyższy podział nie będzie możliwy jeżeli okaże się sprzeczny z przepisami ustawy lub ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem nieruchomości albo gdy pociągałyby za sobą istotną zmianę lub znaczne zmniejszenie wartości nieruchomości. Ustawowe zakazy podziału nieruchomości dotyczą na przykład nieruchomości gruntowych położonych na obszarach o przeznaczeniu nierolniczym (ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami). Zgodnie z przepisem art. 93 ust. 1 przedmiotowej ustawy jej podział jest możliwy, o ile jest zgodny z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (pewne wyjątki od tego zakazu przewiduje art. 95u.g.n.), zaś nieruchomości utworzone w wyniku podziału będą miały dostęp do drogi publicznej (art. 93 ust. 3 u.g.n.). Nie ma również możliwości podział fizyczny budynków, jako sposób zniesienia współwłasności, gdyż obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości ani podziału pionowego (według płaszczyzn przebiegających od fundamentów do dachów), ani poziomego (według pięter). Jednak od powyższego istnieją pewne wyjątki. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem budynek wraz z działką może być pionowo podzielony, jeżeli linia podziału przebiega przez ścianę dzielącą budynek na regularne i samodzielne części.(postanowienie SN z dnia 13 maja 1966 r., III CR 103/66, postanowienie SN z dnia 8 września 1975 r., III CRN 207/75)

Kidyba Andrzej (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom II. Własność i inne prawa rzeczowe, wyd. II

Drugim sposobem zniesienia współwłasności nieruchomości jest przyznanie tej nieruchomości na wyłączną własność na rzecz jednego z dotychczasowych współwłaścicieli lub też kilku z nich z jednoczesnym zobowiązaniem go lub ich do spłaty odpowiedniej części na rzecz pozostałych współwłaścicieli. Jeżeli dochodzi do takiego podziału w ramach zawartej przed notariuszem umowy lub też ugody sądowej, to sami współwłaściciele ustalają między sobą wysokość i terminy spłat. Jeżeli jednak podział nieruchomości następuje w wyniku sądowego zniesienia współwłasności to wartość przedmiotowej nieruchomości jest określana przez biegłego sądowego. Koszty pracy biegłego ponoszone są przez uczestników postępowania o zniesienie współwłasności nieruchomości. Sąd w takim przypadku ustala natomiast wysokość spłat, a spłaty te w uzasadnionych przypadkach mogą być odroczone lub też rozłożone na raty. Zgodnie z przepisem art 212 par. 3 kodeksu cywilnego w razie rozłożenia dopłat i spłat na raty terminy ich uiszczenia nie mogą łącznie przekraczać lat dziesięciu.

Trzecim sposobem zniesienia współwłasności nieruchomości jest zarządzanie jej sprzedaży, a później rozdysponowanie uzyskanych w ten sposób środków pieniężnych między

wszystkich współwłaścicieli. Przedmiotowy sposób podziału nie jest jednak zbyt korzystny dla współwłaścicieli nieruchomości. Należy zaznaczyć, iż w tym trybie podziału znaczne koszty jakie obciążają współwłaścicieli to koszty sądowe oraz koszty komornicze, gdyż to właśnie komornik sprzedaje na licytacji daną nieruchomość. Kosztami tymi są zarówno wynagrodzenie komornika jak i koszty sprzedaży.

Zatem znacznie tańszym i szybszym sposobem zniesienia współwłasności nieruchomości jest sprzedaż przedmiotowej nieruchomości przez współwłaścicieli bez udziału komornika i sądu. Następnie można dokonać podziału uzyskanej kwoty zgodnie z wartością udziałów.

Należy również zaznaczyć, iż przy dokonywaniu rozliczeń w czasie zniesienia współwłasności nieruchomości bardzo ważną kwestią jest dokonanie rozliczeń z wszelkich nakładów poniesionych przez współwłaścicieli na daną nieruchomość oraz z ponoszenia kosztów utrzymania tej nieruchomości.

Osobną kwestią, lecz bardzo istotną, dla współwłaścicieli nieruchomości, którzy dążą do zniesienia współwłasności nieruchomości są podatki. Należy pamiętać, że zniesienie współwłasności nieruchomości nie zawsze będzie dla nich neutralne podatkowo. W zależności od podjętych decyzji może się okazać, iż dotychczasowi współwłaściciele będą zobowiązani do zapłaty podatku od czynności cywilnoprawnych lub podatku od spadków i darowizn (w wypadku nieodpłatnego zniesienia współwłasności – czyli nieodpłatnego przekazania przez współwłaścicieli ich udziałów w nieruchomości na rzecz danego podmiotu).

Warto zatem przed dokonywaniem zniesienia współwłasności nieruchomości skorzystać z porad prawnych aby właściwie zabezpieczyć swoje interesy i wybrać najlepsze dla współwłaścicieli rozwiązanie, zarówno pod kątem finansowym jak i czasowym.

Autor: Magdalena Piech – Radca Prawny

5. Błąd jako wada oświadczenia woli – uchylenie się od skutków

Przy charakterystyce zagadnienia błędu jako oświadczenia woli należy zaznaczyć, że nie każde oświadczenie woli składane przez nas innej osobie będzie skuteczne. Można powiedzieć, że „ustawodawca” zabezpiecza wolę i interes prawny stron przed bezprawnym działaniem innej osoby oraz samych stron albo po prostu przed istotną pomyłką. Inaczej mówiąc, w sytuacji kiedy oświadczenie woli jest błędne, to mamy możliwość jego tzw. wzruszenia, nawet jeśli przyczyna tkwi w nieprawidłowym, opatrzonym błędem, procesie decyzyjnym lub w niezgodności woli z oświadczeniem. Należy zaznaczyć, że oświadczenie woli jest to przejaw woli człowieka mający na celu wywołanie skutków prawnych w postaci powstania, zmiany podmiotu lub treści czy wygaśnięcia stosunku prawnego. Takie właśnie oświadczenie woli może być dotknięte różnymi wadami, które mogą powodować różny skutek, tj. od bezwzględnej nieważności takiej czynności prawnej po uchylenie się od jej skutków prawnych.

Błąd jest jedną z wad oświadczenia woli. Inaczej ujmując jest to taki stan faktyczny, który uzasadnia pozbawienie oświadczenia woli skuteczności prawnej. W ramach ogólnego pojęcia błędu w oświadczeniu woli należy wskazać, że za błąd w znaczeniu potocznym uznaje się niezgodność między obiektywną rzeczywistością, a jej odbiciem w świadomości człowieka, czyli mylne wyobrażenie o rzeczywistym stanie spraw lub brak takiego wyobrażenia u osoby składającej oświadczenie woli. Natomiast błąd jako wada oświadczenia woli to mylny obraz rzeczywistości istniejący w umyśle podmiotu składającego oświadczenie woli. Błąd dotyczy zarówno zakresu faktów jak i praw. Kwestią najbardziej wymaganą jest to aby błąd był istotny. Oznacza to, że gdyby składający oświadczenie woli miał o nim pojęcie nie złożyłby takiego oświadczenia, błąd w tym wypadku jest subiektywnie istotny czyli stanowi tzw. przyczynę sprawczą danego oświadczenia woli. Przy badaniu istoty błędu wymagane jest również aby był on istotny obiektywnie. Co oznacza, że żaden rozsądny człowiek mający świadomość danego stanu rzeczy nie złożyłby nigdy takiego oświadczenia woli. Błąd oczywiście musi także odnosić się do treści czynności prawnej.

Mając na uwadze powyższe zdefiniowanie błędu jako wady oświadczenia woli należy wskazać, że przesłanki stwierdzające istnienie błędu są zawarte w art. 84 Kodeksu cywilnego. W szczególności należą do nich: mylne wyobrażenie dotyczące treści czynności prawnej oraz istotność błędu – uzasadnione przypuszczenie, że gdyby zawierający umowę nie mylił się w stosunku do któregośkolwiek elementu składającego się na treść czynności prawnej, wynikającego także z ustawy, zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów, nie zawarł by umowy.

Błąd znajdujemy na płaszczyźnie między stanem rzeczywistym a tym, który został „oświadczony”, i który wynika z różnych przyczyn. Przyczynami tymi przykładowo są: błędna świadomość osoby, fałszywość oświadczeń o treści przejawu swojej woli, ale również z mylnego wyobrażenia o danym oświadczeniu. Błąd powstaje więc bezpośrednio bez

udziału osoby trzeciej i jest dokonywany przez osobę składającą oświadczenie woli. Błąd może dotyczyć każdego oświadczenia woli. Istotne jest, że wywołanie skutku prawnego przez mylne oświadczenie woli zależy od rodzaju popełnionego błędu, ponieważ nie każdy błąd skutkuje wzruszalnością. Dla możliwości wzruszenia danego oświadczenia woli muszą kumulatywnie zostać spełnione wyżej wskazane przesłanki kodeksowe. Zatem błąd musi dotyczyć treści czynności prawnej (czynności związanej z nią, jak i samej właściwości czynności prawnej oraz mylnego przekonania o skutkach danej czynności prawnej) oraz musi mieć charakter istotny (czyli nie może być jakąś zwykłą omyłką, omyłką pisarską, które można sprostować). Spełnienie tych przesłanek skutkuje tym, że mamy do czynienia z błędem prawnym doniosłym. Pobocznie należy wskazać, że błąd nie może dotyczyć sytuacji hipotetycznych i oświadczeń przyszłych. Podobnie za błąd nie można uznać sytuacji, kiedy strony umowy nie doszły do konsensusu co do treści umowy lub jeżeli nie została dołożona tzw. należyta staranność. Wówczas nie można powołać się wadę oświadczenia woli jaką jest błąd.

Uznaje się, że czynności dotknięte błędem są ważne, jednak można uchylić się od skutków takich oświadczeń woli. Uchylając oświadczenie woli wywołane błędem nie można domagać się obowiązywania czynności prawnej o treści jaką życzy sobie osoba, która popełniła błąd, gdyby błąd nie zaistniał. Zaznaczyć też należy, że jeżeli oświadczenie woli pod wpływem błędu zostało złożone innej osobie, to uchylenie się od jego skutków jest możliwe wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, albo gdyby wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć. W przypadku spełnienia wskazanych wyżej przesłanek stwierdzających istnienie błędu, osoba, która dokonała czynności prawnej pod wpływem takiego błędu może domagać się jedynie uchylenia skutków prawnych od złożonego oświadczenia woli. Sam fakt wystąpienia błędu nie powoduje zatem nieważności czynności prawnej dotkniętej tą wadą. Osoba która złożyła oświadczenie woli działając pod wpływem błędu, jako uprawniony, korzysta z prawa do uchylenia się od skutków prawnych poprzez złożenie kolejnego oświadczenia woli drugiej stronie, w którym decyduje się na uchylenie skutków prawnych poprzedniej czynności prawnej (opatrzonej błędnym oświadczeniem woli). Oświadczenie osoby fizycznej o uchyleniu się od skutków pierwotnej czynności prawnej musi być złożone w formie pisemnej. Zatem błąd w oświadczeniu woli nie powoduje bezwzględnej nieważności danej czynności. Składający oświadczenie (pierwotne, pod wpływem błędu), chcąc uchylić się od jego skutków, musi złożyć stosowne oświadczenie woli wobec drugiej strony, czyli oświadczyć o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Należy podkreślić, że prawo do uchylenia się od skutków czynności prawnej dokonanej pod wpływem błędu ograniczone jest rocznym terminem, liczonym od dnia jego wykrycia.

Przykład:

Osoba działając pod wpływem błędu zakupiła nieruchomość, po tym jak była zapewniona przez sprzedającego oraz przez pośrednika działającego w jego imieniu i imieniu kupującego, że nieruchomość posiada dostęp do drogi publicznej, przy czym zgodnie ze stanem

faktycznym po zakupie okazało się, że droga prowadząca do nieruchomości od drogi publicznej nie jest drogą publiczną oraz ma nieuregulowany status prawny (stanowi własność osób trzecich). Wobec tej sytuacji osoba taka powinna złożyć przykładowo brzmiące następujące oświadczenie.

OŚWIADCZENIE O UCHYLENIU SIĘ OD SKUTKÓW PRAWNYCH OŚWIADCZENIA WOLI ZŁOŻONEGO POD WPŁYWEM BŁĘDU

Na mocy art. 84 Kodeksu cywilnego oświadczam, iż uchylam się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego w dniu ....., na podstawie którego nabyłam zabudowaną działkę o numerze ..... położoną w .....

Informuję, że w chwili składania oświadczenia woli w zakresie zawarcia przedmiotowej umowy kupna nieruchomości działałam pod wpływem błędu, co do treści czynności prawnej, ponieważ zostałam zapewniona, że przedmiotowa nieruchomość posiada dostęp do drogi publicznej. Zapewnienia sprzedającego, jak również osoby działającej w imieniu pośrednika nieruchomości, okazały się niezgodne z rzeczywistym stanem prawnym. Po sprawdzeniu w ewidencjach, w tym przede wszystkim w Wydziale Geodezji w ..... wyszło na jaw, że nieruchomość nie posiada dostępu do drogi publicznej. Faktyczna droga, która prowadzi do nieruchomości nie spełnia wymagań wskazanych w przepisach prawa budowlanego dot. tego typu nieruchomości (zabudowanych), a ponadto jest wyłącznie miedzą pomiędzy gruntami ornymi, nie ma uregulowanego statusu jako droga.

Wiedza o rzeczywistym stanie prawnym nieruchomości, w tym przede wszystkim o braku dostępu do drogi publicznej miała istotne znaczenie w zakresie decyzji związanej z zakupem nieruchomości. Nie zmierzałam bowiem dokonywać zakupu nieruchomości, która nie ma dostępu do drogi publicznej, ani tym bardziej nie byłam zainteresowana zakupem działki i ustanawianiem dla niej służebności drogi koniecznej.

Biorąc pod uwagę wielokrotne zapewnienia Państwa oraz pośrednika nieruchomości o fakcie, iż działka posiada dostęp do drogi publicznej uważam, że zostałam wprowadzona w błąd i mając to na uwadze oświadczam, że uchylam się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego w dniu ..... . Nadmieniam, że wiedząc o rzeczywistym stanie prawnym i faktycznym przedmiotowej nieruchomości nigdy nie zdecydowałabym się na zakup tej konkretnej nieruchomości.

Autor: Katarzyna Nastaj – Radca Prawny

6. Pełnomocnictwo do rachunku bankowego

Posiadając rachunek bankowy, prowadzony na podstawie umowy zawartej z bankiem, czynności i dyspozycje z nim związane można dokonywać poprzez ustanowionego w tym celu pełnomocnika. Z pełnomocnictwem do rachunku wiąże się kilka istotnych zagadnień. W tym artykule chciałbym je Państwu przybliżyć.

Istota pełnomocnictwa sprowadza się do tego, że czynność prawna dokonana przez pełnomocnika w granicach udzielonego mu umocowania pociąga za sobą skutki bezpośrednio dla osoby, która udzieliła pełnomocnictwa. Udzielenie pełnomocnictwa do rachunku bankowego to w praktyce upoważnienie innej osoby, niebędącej posiadaczem rachunku do korzystania z niego i składania dyspozycji z nim związanych.

Do czego może upoważniać pełnomocnictwo do rachunku?

Zakres pełnomocnictwa powinien być określony w oświadczeniu posiadacza rachunku, który postanowił ustanowić pełnomocnika. To od woli posiadacza rachunku zależy, do jakich czynności związanych z rachunkiem pełnomocnik będzie upoważniony. Pełnomocnictwo może być ogólne, wówczas pełnomocnik będzie miał prawo do dokonywania takich samych operacji i składania takich samych zleceń dotyczących pieniędzy zgromadzonych na rachunku, jak jego posiadacz. Posiadacz rachunku bankowego może także udzielić pełnomocnictwa do dokonywania czynności określonego rodzaju. Pełnomocnik będzie wówczas upoważniony do składania wyłącznie takich dyspozycji związanych z rachunkiem, do jakich upoważnił go w pełnomocnictwie posiadacz rachunku np. zlecenia przelewów pieniężnych do określonej kwoty.

Rodzaj tych czynności powinien być w dokumencie pełnomocnictwa wyraźnie określony. Pełnomocnictwo ogólne i rodzajowe może być udzielone na stałe tj. bez ograniczenia czasowego lub na określony czas. Można także udzielić pełnomocnictwa jednorazowego – do określonej operacji lub dyspozycji związanej z rachunkiem bankowym.

Bez względu na rodzaj pełnomocnictwa do rachunku bankowego, jego posiadacz powinien zadbać o staranne i jednoznaczne skonstruowanie treści pełnomocnictwa. Pomoże to uniknąć wątpliwości związanych z zakresem umocowania pełnomocnika oraz zapewni ochronę przed niepożądanymi dyspozycjami dotyczącymi rachunku, jakie pełnomocnik mógłby składać. Należy pamiętać, że udzielenie pełnomocnictwa nie powoduje tego skutku, że rachunek bankowy prowadzony do tej pory dla jednej osoby staje się rachunkiem wspólnym. Pełnomocnik nie staje się posiadaczem rachunku bankowego, czyli stroną umowy rachunku bankowego zawartej z bankiem. Stronami takiej umowy są nadal wyłącznie bank i posiadacz rachunku.

Jak ustanowić pełnomocnika do rachunku?

Posiadacz rachunku powinien udzielić pełnomocnictwa innej osobie na piśmie. W praktyce można skorzystać z formularzy opracowanych przez banki, dostępnych w placówkach banku lub na stronach internetowych. Do skutecznego ustanowienia pełnomocnika nie jest wymagana jego obecność w banku. Ustanowienie pełnomocnictwa może być dokonane także drogą korespondencyjną. Jednak w takich przypadkach banki, oprócz oświadczenia posiadacza rachunku na piśmie, wymagają także potwierdzenia tożsamości i własnoręcznego podpisu pełnomocnika czy też poświadczenia składanych dokumentów przez notariusza albo pracownika banku.

W dokumencie pełnomocnictwa należy wpisać dane personalne posiadacza rachunku oraz pełnomocnika, miejsca zamieszkania, datę dokumentu oraz wskazać czynności, do dokonania których pełnomocnik ma być upoważniony. Można także wpisać ewentualny termin, na który pełnomocnictwo będzie udzielone, jeśli ma być ono ograniczone czasowo. Pod treścią dokumentu pełnomocnictwa powinien podpisać się posiadacz rachunku bankowego. Banki wymagają również złożenia wzoru podpisu pełnomocnika, skoro ma on składać dyspozycje dotyczące rachunku.

Jeśli pełnomocnictwo będzie dotyczyło wspólnego rachunku bankowego kilku osób, ustanowić pełnomocnika może każdy z jego współposiadaczy, ale pozostali powinni na to wyrazić swoją zgodę.

Kiedy pełnomocnictwo do rachunku wygasa?

Pełnomocnictwo do rachunku bankowego może wygasnąć z kilku przyczyn. Pierwszą z nich będzie odwołanie pełnomocnictwa. Co do zasady pełnomocnictwo może być w każdym czasie odwołane. W przypadku odwołania pełnomocnictwa wygasa ono z chwilą przyjęcia przez bank takiej dyspozycji pochodzącej od posiadacza rachunku. Pełnomocnictwo wygasa także na skutek upływu czasu, na jaki zostało udzielone, jeżeli taki termin został w dokumencie pełnomocnictwa zapisany. Nadto, jeżeli pełnomocnictwo zostało udzielone dla dokonania określonej czynności, wygaśnie ono także po tym, jak ta czynność zostanie zrealizowana.

Pełnomocnictwo do rachunku bankowego wygasa także na skutek śmierci posiadacza rachunku lub pełnomocnika. W tym pierwszym przypadku (śmierci posiadacza) nie można skutecznie postanowić, że po śmierci posiadacza rachunku pełnomocnictwo udzielone za jego życia pozostanie w mocy. Wygaśnięcie pełnomocnictwa do rachunku bankowego ma ten skutek, że od tej pory pełnomocnik nie może składać żadnych dyspozycji dotyczących rachunku bankowego i zgromadzonych na nim pieniędzy. Od chwili śmierci posiadacza rachunku bankowego pełnomocnik nie ma upoważnienia do składania w banku dyspozycji dotyczących rachunku i nie może wypłacać z niego pieniędzy. Jeżeli wypłaci je po śmierci

posiadacza rachunku, nie informując o niej banku, będzie to działanie sprzeczne z prawem. Wówczas spadkobiercy posiadacza rachunku mogą domagać się zwrotu pieniędzy od pełnomocnika. Bank może również podnosić roszczenie o naprawienie szkody albo złożyć zawiadomienie do prokuratury o podejrzeniu popełnienia oszustwa.

Jeżeli zatem chcemy zapewnić swoim bliskim możliwość korzystania z pieniędzy zgromadzonych na rachunku na wypadek śmierci, należy skorzystać z tzw. „dyspozycji wkładem na wypadek śmierci”.

Czy można zająć rachunek za długi pełnomocnika?

Jeżeli pełnomocnik ma długi i komornik wszczął postępowanie egzekucyjne, to posiadacz rachunku nie musi się obawiać, że zostanie on zajęty w związku z tym postępowaniem. Pełnomocnikowi rachunku nie przysługuje prawo do zgromadzonych na nim pieniędzy, więc nie podlegają one zajęciu w przypadku egzekucji prowadzonej przeciwko pełnomocnikowi. W razie gdyby jednak w jakiś omyłkowy sposób do tego doszło, posiadaczowi rachunku przysługiwać będzie prawo do wytoczenia powództwa o zwolnienie zajętego rachunku spod egzekucji.

Autor: Piotr Kaniowski – Radca Prawny

7. Cofnięcie pozwu i zasady zwrotu kosztów procesu pozwanemu

W praktyce sądowej zdarzają się sytuacje, że powód (osoba, która złożyła pozew) podejmuje decyzję o rezygnacji z kontynuowania toczącego się postępowania i w celu jego zakończenia cofa pozew. Przyczyny takiej sytuacji mogą być różne, przykładem może być zaspokojenie roszczenia powoda, czy też brak podstaw dochodzonego roszczenia wbrew wcześniejszemu przekonaniu o ich istnieniu.

Oświadczenie o wycofaniu powództwa powód może, co do zasady, złożyć w trakcie trwania całego postępowania sądowego. Jednak rodzaj złożonego oświadczenia oraz etap postępowania sądowego determinuje m.in. kwestię współdecydowania przez pozwanego o dalszym prowadzeniu postępowania, czy też możliwość dochodzenia w przyszłości przez powoda roszczenia objętego cofniętym pozvem. Należy także pamiętać o konsekwencjach finansowych związanych z cofnięciem pozwu, w tym o zasadach zwrotu kosztów procesu stronie przeciwnej.

Zarówno doktryna, jak i judykatura podkreślają, że sąd jest związany cofnięciem pozwu (SO w Słupsku IV Cz 440/16). Ustawodawca nałożył jednak na sąd obowiązek każdorazowej kontroli zarówno samego cofnięcia pozwu, jak i zrzeczenia się lub ograniczenia roszczenia. Kryteria rozważanej oceny sprowadzają się do badania, czy w świetle okoliczności konkretnej sprawy czynności te nie są sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo nie zmierzają do obejścia prawa. W razie pozytywnych ustaleń w tym zakresie sąd może bowiem uznać cofnięcie pozwu za niedopuszczalne. Uznanie zaś niedopuszczalności cofnięcia pozwu determinuje dalsze prowadzenie takiego postępowania.

Analizując kwestię możliwości cofnięcia pozwu wskazać należy na zasadniczą dyspozycję art. 203 § 1 k.p.c., zgodnie z którym, w przypadku początkowego etapu postępowania sądowego, to jest, aż do momentu pierwszego posiedzenia sądu w sprawie (jeszcze przed rozpatrzeniem wniosków formalnych), powód może cofnąć pozew bez zezwolenia pozwanego. Natomiast w przypadku rozpoczęcia rozprawy cofnięcie pozwu wymaga już zgody pozwanego. Przy czym, za wyrażenie zgody uznaje się niezłożenie przez pozwanego deklaracji w tym przedmiocie, w terminie dwóch tygodni od otrzymania oświadczenia powoda cofającego pozew.

Jeśli jednak powód zdecydowałby się na cofnięcie pozwu wraz ze zrzeczeniem się roszczenia, to może cofnąć pozew, bez zezwolenia pozwanego, aż do chwili wydania przez sąd wyroku w sprawie (i to wyroku sądu trzeciej instancji - Sądu Najwyższego). Samo jednak zrzeczenie się roszczenia niesie istotne skutki materialnoprawne, o których warto pamiętać. W przypadku zrzeczenia się roszczenia przestaje bowiem istnieć przedmiot żądania oraz przedmiot rozstrzygnięcia w zakresie objętym cofnięciem pozwu. Powód rezygnuje tym samym na przyszłość z dochodzonego roszczenia. W przypadku kolejnego procesu, samo

powołanie się przez pozwanego na fakt uprzedniego zrzeczenia się roszczenia przez powoda, będzie wystarczające do merytorycznego rozstrzygnięcia i oddalenia powództwa.

Nie ulega wątpliwości, że cofnięcie pozwu traktowane jest, co do zasady, jako przegranie sprawy. Zgodnie zaś z ogólną zasadą wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi, na jego żądanie, koszty procesu, rozumiane jako koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Do przedmiotowych niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata lub radcę prawnego zalicza się także koszty zastępstwa procesowego.

W zależności od etapu postępowania sądowego na którym oświadczenie o cofnięciu pozwu zostało złożone możemy wyróżnić trzy poniższe sytuacje, różnicujące kwestię możliwości zwrotu uiszczonej opłaty od pozwu i zwrotu kosztów procesu pozwanemu:

- powód cofa pozew przed wysłaniem odpisu pozwu pozwanemu;
- powód cofa pozew po doręczeniu pozwanemu pozwu a przed rozpoczęciem rozprawy;
- powód cofa pozew po rozpoczęciu pierwszego posiedzenia sądu w danej sprawie.

W przypadku cofnięcia pozwu przed wysłaniem odpisu pozwu pozwanemu zgodnie z art. 79 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 300 z późn. zm.) sąd z urzędu zwraca całą uiszczoną przez powoda opłatę sądową. Na tym etapie pozwany nie ma jeszcze wiedzy o wytoczonym powództwie i tym samym brak jest przesłanek do żądania przez niego zwrotu kosztów procesu.

W razie cofnięcia pozwu już po doręczeniu pozwanemu pozwu, ale przed rozpoczęciem rozprawy sąd zwróci powodowi połowę uiszczonej opłaty sądowej. Brak jest natomiast analogicznych podstaw do zwrotu opłaty sądowej jeśli powód zdecydował się na cofnięcie pozwu już po rozpoczęciu się pierwszego posiedzenia sądu w danej sprawie. Zasadniczo, co wynika z dyspozycji art. 203 § 2 k.p.c. sąd zobowiąże w takiej sytuacji powoda do zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego, o ile pozwany złoży takie żądanie w terminie dwóch tygodni od dnia otrzymania oświadczenia pozwanego o cofnięciu pozwu. Termin dwutygodniowy jest również wiążący w przypadku cofnięcia pozwu poza rozprawą. Przewodniczący odwołuje wówczas wyznaczoną rozprawę (o ile jej termin został wyznaczony) i o cofnięciu zawiadamia pozwanego, zaś w przypadku pozwanego działającego bez profesjonalnego pełnomocnika, pouczy go jednocześnie o dwutygodniowym terminie na złożenie wniosku o przyznanie kosztów. Sąd Najwyższy uznał, że w przypadku braku takiego wniosku sąd nie ma podstaw do zasądzenia kosztów procesu na rzecz strony pozwanej (SN z 21.8.1951 r., C 733/51, OSN 1953, Nr 1, poz. 14).

Omawiając kwestię zwrotu kosztów postępowania nie można pominąć sytuacji, gdy cofnięcie pozwu ma miejsce na skutek zaspokojenia roszczenia powoda w toku procesu. Zarówno w orzecznictwie (SN z 6 listopada 1984 r., IV CZ 196/84; post. SA w Katowicach z dnia 15 stycznia 2003 r., sygn. akt I ACz 6/03, OSA 2003/9/40), jak i w doktrynie utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym spełnienie świadczenia w trakcie procesu skutkuje uznaniem

pozwanego za przegrywającego sprawę. Z tym zastrzeżeniem, że sam pozew dotyczył wymagalnej w chwili jego złożenia należności. Podobnie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Białymstoku, który w postanowieniu z 30 listopada 1995 r. (I ACz 366/95 OSA 1996/7-8/34), podnosił, że jeżeli pozwany, pomimo wcześniejszych wezwań go do spełnienia świadczenia, spełnia je dopiero po wytoczeniu powództwa, to z reguły uznać należy, że dał on w ten sposób powód do wytoczenia sprawy i zgodnie z odpowiednio stosowaną zasadą słuszności z art. 101 k.p.c. powinien ponieść jej koszty także w przypadku umorzenia postępowania na skutek cofnięcia pozwu.

Na zakończenie wskazać należy, że dość klarowne zasady ponoszenia przez powoda konsekwencji finansowych w przypadku złożenia oświadczenia o cofnięciu pozwu, w tym dotyczące zwrotu opłaty od pozwu oraz kosztów procesu stronie przeciwnej mogą podlegać jeszcze jednej modyfikacji. W okolicznościach konkretnej sprawy, uznając je za wypadek szczególnie uzasadniony, sąd bowiem może, opierając się na dyspozycji art. 102 k.p.c. zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten wyrażający zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach, stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu nie konkretyzuje jednak pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację sądowi, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że o nieobciążeniu strony przegrywającej kosztami procesu sąd orzeka na podstawie okoliczności konkretnej sprawy zasługujących na miano wyjątkowych (wyrok z 15 lipca 2004 r., V CK 648/03), np. gdy w okolicznościach danej sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności (SN z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73). Zaś stwierdzenie, że dane okoliczności mają charakter „wypadków szczególnie uzasadnionych” następuje niezależnie od przyznanego stronie zwolnienia od kosztów sądowych (post. SN z 26 stycznia 2007 r., V CSK 292/06; z 13 października 2010 r., I CZ 100/10; z 19 stycznia 2011 r., V CZ 91/10; z 9 lutego 2011 r., V CZ 97/10).

Autor: Justyna Łataś - Dęga – Radca Prawny

8. Odwołanie darowizny – przesłanki, tryb orzekania oraz skutki prawne

Istotą umowy darowizny jest zobowiązanie się przez darczyńcę do dokonania nieodpłatnego przysporzenia na rzecz obdarowanego kosztem swojego majątku. Jest to umowa jednostronnie zobowiązująca, której najistotniejszą cechą jest jej nieodpłatność (*causa donandi*). Nieodpłatność darowizny powoduje, że umowa ta zawierana jest najczęściej pomiędzy osobami bliskimi, które zwykle łączą więzi rodzinne czy relacje przyjacielskie, niekiedy dokonywana jest także na rzecz różnego rodzaju instytucji charytatywnych. W ramach umowy darowizny, darczyńca zobowiązuje się spełnić swoje świadczenie nieodpłatnie, nie uzyskując w zamian żadnej korzyści materialnej. Na obdarowanym spoczywa zaś jedynie pozaprawny, moralny obowiązek wdzięczności względem darczyńcy za świadczenie uzyskane nieodpłatnie. Przedmiotem umowy darowizny może być w szczególności rzecz ruchoma (np. samochód, telewizor, sprzęt AGD), nieruchomości, pieniądze, przedsiębiorstwo, gospodarstwo rolne czy nawet spadek. Zgodnie z art. 890 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (dalej „k.c.”), oświadczenie darczyńcy powinno być złożone w formie aktu notarialnego. Jednakże umowa darowizny zawarta bez zachowania tej formy staje się ważna, jeżeli przyrzeczone świadczenie zostało spełnione. Przykładowo - darowizna samochodu bądź pieniędzy zawarta bez formy aktu notarialnego będzie ważna jeżeli przeniesiono na rzecz obdarowanego posiadanie ww. przedmiotów darowizny. Zgodnie z art. 890 § 2 k.c. powyższa zasada nie uchybia jednak przepisom, które ze względu na przedmiot darowizny wymagają zachowania szczególnej formy dla oświadczeń woli obu stron np. art. 158 k.c. przewidującego formę aktu notarialnego dla umowy przenoszącej własność nieruchomości. W konsekwencji, zawarcie umowy darowizny nieruchomości dla swojej ważności wymaga zachowania formy aktu notarialnego dla oświadczeń woli obu stron. Pomimo zasługujących na aprobatę intencji towarzyszących zawarciu umowy darowizny, niekiedy już po jej zawarciu następują nieprzewidziane okoliczności, które uzasadniają jej odwołanie przez darczyńcę, wynikające z pogorszenia sytuacji majątkowej darczyńcy, bądź też naganego zachowania samego obdarowanego już po otrzymaniu darowizny. Niniejszy artykuł przedstawi podstawowe przesłanki, tryb oraz skutki prawne odwołania darowizny jeszcze niewykonanej jak i już wykonanej.

Odwołanie darowizny niewykonanej

Zgodnie z art. 896 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę jeszcze niewykonaną, jeżeli po zawarciu umowy, jego stan majątkowy uległ takiej zmianie, że wykonanie darowizny nie może nastąpić bez uszczerbku dla jego własnego utrzymania odpowiednio do jego usprawiedliwionych potrzeb albo bez uszczerbku dla ciężących na nim ustawowych obowiązków alimentacyjnych. Z darowizną niewykonaną mamy do czynienia przykładowo,

gdy została zawarta umowa darowizny rzeczy ruchomej oznaczonej co do gatunku (np. 10 ton zboża), jednak nie nastąpiło jeszcze przeniesienie jej posiadania (nie została ona wydana obdarowanemu). Przesłankę odwołania darowizny niewykonanej stanowi wyłącznie taka zmiana stanu majątkowego darczyńcy, która nastąpiła w okresie między zawarciem umowy darowizny a jej wykonaniem. W przypadku zatem gdy określony stan majątkowy istniał już w dniu zawarcia umowy darowizny i obiektywnie nie uległ on zmianie po jej zawarciu, darczyńca nie może odwołać darowizny (np. z uwagi na fakt, że dopiero po zawarciu umowy darowizny zaczął oceniać swoją sytuację majątkową na gorszą). W świetle art. 896 k. c. bez znaczenia jest również zmiana stanu majątkowego darczyńcy jaka następuje w wyniku zaciągnięcia zobowiązania z umowy darowizny. Istotna jest natomiast tylko taka zmiana, która ma miejsce już po zawarciu umowy darowizny (np. na skutek utraty pracy, kradzieży rzeczy o znacznej wartości, klęski nieurodzaju zmniejszającej plony rolnika, powstania znacznych zobowiązań finansowych itp.). Dodatkowo ww. zmiana stanu majątkowego darczyńcy musi skutkować brakiem możliwości wykonania darowizny bez uszczerbku dla własnego utrzymania darczyńcy odpowiednio do jego usprawiedliwionych potrzeb. Uszczerbek taki występuje zarówno wtedy, gdy w wyniku wykonania darowizny darczyńca popadłby w niedostatek, jak i wtedy, gdy stan niedostatku uległby pogłębieniu. Możliwość odwołania darowizny zachodzi także wtedy, gdy wprowadzie jej wykonanie nie powoduje uszczerbku dla utrzymania darczyńcy, lecz powoduje uszczerbek dla ciężących na darczyńcy ustawowych obowiązków alimentacyjnych, wynikających z art. 128 i następnych ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, uniemożliwiając ich prawidłowe wykonywanie. Uprawnienie do odwołania darowizny niewykonanej przysługuje darczyńcy zaś do jego wykonania dochodzi poprzez złożenie oświadczenia woli przez darczyńcę wobec obdarowanego (osobie, na której rzecz dokonano darowizny). Zgodnie z art. 900 k.c. oświadczenie woli o odwołaniu darowizny powinno być złożone na piśmie. Skutkiem odwołania darowizny niewykonanej jest upadek (brak) obowiązku jej spełnienia.

Odwołanie darowizny niewykonanej jak i już wykonanej

Zgodnie z art. 898 k. c. darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Rażąca niewdzięczność może stanowić podstawę faktyczną odwołania zarówno darowizny niewykonanej jak i już wykonanej. Darowizna niewykonana została omówiona powyżej, natomiast z darowizną już wykonaną mamy do czynienia np. wówczas, gdy przedmiot darowizny, pomimo braku formy aktu notarialnego został już wydany obdarowanemu, tj. znalazł się w jego posiadaniu (przykładowo, gdy zawarto ustnie umowę darowizny rzeczy ruchomej np. pojazdu, a obdarowanemu wydano już przedmiot darowizny). Przesłankę pozytywną odwołania darowizny nawet już wykonanej stanowi rażąca niewdzięczność obdarowanego, która miała miejsce już po zawarciu umowy darowizny. Przy ocenie czy w danym przypadku ma miejsce rażąca niewdzięczność należy uwzględnić całokształt okoliczności danej sprawy, a więc nie tylko zachowanie obdarowanego lecz także zachowanie darczyńcy po dokonaniu darowizny.

W orzecznictwie wskazuje się, że nie mogą być traktowane jako rażąca niewdzięczność zwykłe spory czy konflikty rodzinne, mieszczące się w granicach przyjętych w środowisku, do którego należy darczyńca. Z kolei przejawem rażącej niewdzięczności może być np. uporczywe niedopełnianie przez obdarowanego obowiązków rodzinnych względem darczyńcy, nieinteresowanie się losem darczyńcy, będącego w chorobie, potrzebie, czy trudnej sytuacji życiowej, popełnienie przestępstwa na szkodę darczyńcy, nadużycie zaufania darczyńcy czy obrażanie go, szkalowanie, oczernianie bądź znieważanie. Nie bez znaczenia dla oceny czy w danym przypadku występuje rażąca niewdzięczność może być także długotrwałość bądź powtarzalność pewnych zachowań obdarowanego. Podkreślenia wymaga jednak to, iż odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności nie uzasadniają zachowania obdarowanego skierowane wobec osób trzecich, nawet gdy osoby te są osobami bliskimi dla darczyńcy. Jedną z negatywnych przesłanek, których wystąpienie uniemożliwia odwołanie darowizny z powodu rażącej niewdzięczności jest przebaczenie, stanowiące akt o charakterze uczuciowym, oznaczający puszczenie w niepamięć doznanych krzywd czy przewinień. Zgodnie bowiem z art. 899 § 1 k. c. darowizna nie może być odwołana z powodu niewdzięczności, jeżeli darczyńca obdarowanemu przebaczył. Jeżeli w chwili przebaczenia darczyńca nie miał zdolności do czynności prawnych, przebaczenie jest skuteczne, gdy nastąpiło z dostatecznym rozeznaniem. Co istotne, przebaczenie może być dokonane w dowolnej formie, także w sposób dorozumiany. Nie musi być adresowane do obdarowanego, musi być natomiast uzewnętrznione, choćby w formie zapisków bądź wobec osoby trzeciej. Drugą negatywną przesłanką, której wystąpienie uniemożliwia odwołanie darowizny z powodu rażącej niewdzięczności jest upływ terminu, wskazanego w art. 899 § 3 k. c. Zgodnie z powyższym przepisem, darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego. Podobnie jak w wypadku odwołania darowizny jeszcze niewykonanej, zgodnie z art. 900 k. c. odwołanie darowizny wykonanej następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie. Skutkiem prawnym odwołania darowizny wykonanej, zgodnie z art. 898 § 2 k. c. jest obowiązek zwrotu przedmiotu darowizny na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. W wyniku odwołania wykonanej darowizny, obdarowany zobowiązany jest więc do zwrotu przedmiotu darowizny w naturze, a dopiero gdy nie jest to możliwe, do zwrotu wartości przedmiotu darowizny. Jeżeli obdarowany nie zwróci przedmiotu darowizny bądź jej równowartości dobrowolnie, darczyńca, który skutecznie odwołał darowiznę wykonaną, uprawniony jest do dochodzenia ich zwrotu na drodze sądowej, poprzez wytoczenie odpowiedniego powództwa.

Autor: Katarzyna Lalak – Radca Prawny

9. Wpis do rejestru zakładów działających na rynku spożywczym

Osoby noszące się z zamiarem rozpoczęcia działalności polegającej na wprowadzaniu do obrotu lub produkowaniu żywności pochodzenia niezwierzęcego zobowiązane są do przestrzegania wymagań sanitarno-higienicznych. Stąd też działalność na rynku spożywczym obostrzona jest specjalnymi rygorami takimi jak wpis do rejestru zakładów lub zatwierdzenie i wpis do rejestru zakładów. Zasady podlegania wpisowi do rejestru zakładów reguluje Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz.U z w2018 poz 541 z późn. zm.). Obowiązek dopełnienia formalności przed właściwym granicznym lub powiatowym inspektorem sanitarnym ciąży na :

1. przedsiębiorcy lub rolniku wytwarzającym lub sprzedającym żywność pochodzenia niezwierzęcego,
2. przedsiębiorcy zajmującym się produkcją lub wprowadzaniem na rynek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
3. Sprzedawców lub producentów żywności zawierającej środki spożywcze pochodzenia roślinnego i zwierzęcego;
4. Sprzedawców produktów zwierzęcych nie podlegających kontroli weterynaryjnej.

Katalog powyższy wymieniony jest w treści art. 61 powołanej ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

Ustawodawca w treści art. 63 wskazując, że zakłady mogą rozpocząć działalność po zatwierdzeniu lub warunkowym zatwierdzeniu lub po uzyskaniu wpisowi do rejestru zakładów, uzależnił prowadzenie legalnej działalności na rynku spożywczym od dokonania czynności rejestracyjnych. Należy zatem wskazać, że obowiązkowemu wpisowi do rejestru zakładów podlegają:

1. Zakłady prowadzące dostawy bezpośrednie – np. producenci i sprzedawcy plonów rolnych na targowiskach;
2. Prowadzący działalność w zakresie urządzeń dystrybucji żywności - automatów do sprzedaży żywności;
3. Osoby mające zamiar prowadzić działalność w ramach obiektów lub urządzeń ruchomych (np. food truck) lub tymczasowych (np. namiot lub kiosk gastronomiczny), uprzednio dopuszczonych do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie produkcji lub obrotu żywnością w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej;
4. gospodarstwa agroturystyczne,
5. producenci win gronowych z własnych upraw – nie więcej niż 1 000 hl w ciągu roku, zgodnie z przepisami o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, handlu nimi i organizacji rynku wina,
6. apteki, punkty apteczne i hurtownie farmaceutyczne,
7. sklepy zielarskie,

8. podmioty dokonujące handlu detalicznego artykułów, które nie są żywnością oraz obrotu żywnością opakowaną i z długą datą do spożycia,
9. producenci gazów technicznych wykorzystywanych na rynku spożywczym,
10. prowadzący działalność wysyłkową sprzedaży żywności, w tym przez internet,
11. działający na rynku materiałów i wyrobów, które mają kontakt z żywnością, w tym recyklingu,
12. podmioty prowadzące produkcję pierwotną, czyli uprawy roślin lub chowu i hodowli zwierząt dla tzw. produktów pierwotnych (np. zbóż, owoców i warzyw, jaj, surowego mleka, miodu). Dotyczy to też łowiectwa, rybołówstwa i zbierania runa leśnego.

Prowadzenie innego rodzaju działalności przez zakłady podlegające ustawie o bezpieczeństwie żywności i żywienia (np. sklepy spożywcze, restauracje, bary) wymaga dokonania zatwierdzenia zakładu.

Wszystkie powyższe czynności właściwy graniczny lub powiatowy inspektor sanitarny dokonuje na podstawie pisemnego wniosku, na ustalonym ustawowo wzorze. Wniosek należy wnieść na co najmniej 14 dni przed planowanym rozpoczęciem działalności w tym zakresie.

W sytuacji gdy podmiot podlega wyłącznie wpisowi do rejestru – organ prowadzący rejestr zbada wniosek pod względem formalnym i materialnoprawnym. Odpowiedź właściwego inspektora sanitarnego udzielona zostanie w formie decyzji administracyjnej ze wszelkimi prawami z niej wynikającymi.

W przypadku potrzeby zatwierdzenia zakładu, właściwy inspektor sanitarny zobligowany jest do przeprowadzenia kontroli warunków higieniczno – sanitarnych zakładu. Kontroli podlegają min. opracowana analiza zagrożeń i krytyczne punkty kontroli (system haccp). W przypadku gdy przeprowadzona kontrola nie wykaże uchybień zakład będzie podlegał bezwarunkowemu zatwierdzeniu. Natomiast w sytuacji gdy kontrolujący stwierdzą uchybienia np. związane z nieopracowanym lub niedopracowanym systemem haccp a nie dotyczyć będą rygorystycznych warunków sanitarnych (co do np. wyposażenia) zakład będzie podlegał warunkowemu wpisowi na okres do 3 miesięcy. W tym okresie zostanie przeprowadzona ponowna kontrola. Od jej wyników będzie zależało czy zakład uzyska zatwierdzenie, zostanie wydana decyzja odmowna lub też właściwy inspektor sanitarny wyda ponowna decyzję warunkową na okres do 3 miesięcy. Wpisy do rejestru oraz zatwierdzenia i wpisy do rejestru wydawane są w drodze decyzji administracyjnej.

Autor: Przemysław Morawa – Radca Prawny

10. Prywatny akt oskarżenia

W przepisach polskiego prawa karnego wyróżniono kategorię przestępstw prywatnoskargowych, czyli przestępstw które są ścigane z oskarżenia prywatnego. Zaliczają się do nich lekkie uszkodzenia ciała (art. 157 §2 k.k.), nieumyślne uszkodzenie ciała, jeżeli naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia nie trwał dłużej niż siedem dni (art. 157 § 3 k.k.), zniesławienie (art. 212 § 1 i 2 k.k.), zniewaga (art. 216 §1 k.k.) oraz naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 §1 i 2 k.k.). Do wszczęcia postępowania karnego w takich sprawach niezbędne jest podjęcie określonych czynności przez osobę pokrzywdzoną przestępstwem, a przede wszystkim wniesienie prywatnego aktu oskarżenia.

Akt oskarżenia jest sporządzany przez samego oskarżyciela prywatnego lub jego pełnomocnika. Osoba, która wnosi prywatny akt oskarżenia, wraz z takim aktem może złożyć wniosek o ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu. Akt oskarżenia powinien przede wszystkim wskazywać datę i miejsce jego sporządzenia, adres osoby która wnosi akt oskarżenia, wskazanie osoby oskarżonej oraz zarzucanego jej czynu, jak również wskazanie dowodów, które potwierdzają popełnienie takiego czynu przez osobę oskarżoną.

Istnieje również możliwość złożenie ustnej lub pisemnej skargi w jednostce Policji, która powinna zostać potraktowana jako prywatny akt oskarżenia. W takiej sytuacji wskazana jednostka Policji powinna przekazać złożoną skargę – jako prywatny akt oskarżenia – do właściwego sądu. W wymienionych na wstępie sprawach możliwe jest również wniesienie prywatnego aktu oskarżenia przez prokuratora, jeżeli wymaga tego interes społeczny, to jest w sytuacji, gdy popełnione przestępstwo narusza nie tylko dobro pokrzywdzonego, ale także dobro ogółu.

Wniesienie aktu oskarżenia jest związana z obowiązkiem uiszczenia opłaty sądowej w wysokości 300 zł. Dowód uiszczenia opłaty powinien zostać dołączony do wnoszonego aktu oskarżenia. W sytuacji, gdy osoba wnosząca prywatny akt oskarżenia nie jest w stanie uiścić takiej opłaty, wraz ze złożeniem prywatnego aktu oskarżenia, może złożyć wniosek o zwolnienie jej z opłaty sądowej. Do takiego wniosku należy dołączyć formularz oświadczenia o stanie majątkowym i rodzinnym, który jest dostępny w każdym sądzie. Wniosek o zwolnienie od opłaty powinien również zawierać uzasadnienie.

Po wniesieniu prywatnego aktu oskarżenia, sąd przed wyznaczeniem terminu rozprawy wyznacza posiedzenie pojednawcze, na które wzywana jest osoba wnosząca akt oskarżenia (oskarżyciel prywatny) oraz osoba oskarżona. Posiedzenie prowadzi sędzia lub referendarz sądowy. Na zgodny wniosek stron lub za ich zgodą, strony zamiast na posiedzenie pojednawcze mogą zostać skierowane na mediacje. W sytuacji, gdy oskarżyciel prywatny lub jego pełnomocnik nie stawia się na posiedzenie pojednawcze bez uzasadnionej przyczyny, postępowanie karne jest umarzane, gdyż taka nieobecność jest traktowana jako odstąpienie od oskarżenia. Dotyczy to tylko posiedzenie pojednawczego, jeżeli oskarżyciel prywatny lub

jego pełnomocnik nie stawią się na posiedzeniu mediacyjnym, to nieobecność taka nie wywołuje negatywnych skutków. W przypadku pojednania się stron, sąd umarza postępowanie.

Jeżeli na posiedzeniu pojednawczym nie stawi się oskarżony lub w podczas posiedzenia pojednawczego nie dojdzie do pojednania pomiędzy stronami, sprawa jest kierowana na rozprawę. Sąd wyznacza jej termin i wzywana na nią strony.

Gdyby natomiast na posiedzenie pojednawcze nie stawił się bez usprawiedliwienia oskarżony wówczas sprawę kieruje się na rozprawę główną, a w miarę możliwości wyznacza od razu jej termin.

Po wyznaczeniu rozprawy postępowania toczy się na zasadach ogólnych. Przewód sądowy rozpoczyna się od odczytania aktu oskarżenia. Oskarżyciel prywatny pełni funkcję oskarżyciela, ma prawo do składania wniosków dowodowych, powoływania i przesłuchiwania świadków, wnioskowania o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Po przeprowadzeniu przewodu sądowego, oskarżyciel prywatny ma również prawo do przedstawienia swojego stanowiska w mowie końcowej. Może on również złożyć wniosek o zasądzenie od oskarżonego poniesionych przez niego kosztów, w tym opłaty od wniesionego aktu oskarżenia oraz kosztów ustanowienia pełnomocnika.

Postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego umarza się za zgodą oskarżonego, jeżeli oskarżyciel prywatny odstąpi od oskarżenia przed prawomocnym zakończeniem postępowania. Zgoda oskarżonego nie jest wymagana, jeżeli oskarżyciel prywatny odstąpi od oskarżenia przed rozpoczęciem przewodu sądowego (odczytanie aktu oskarżenia) na pierwszej rozprawie głównej. Oskarżyciel prywatny może odwołać złożone przed rozpoczęciem przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej oświadczenie o odstąpieniu od oskarżenia – do chwili wydania przez sąd postanowienia o umorzeniu postępowania.

Kodeks postępowania karnego ustanowił domniemanie prawne, że nieusprawiedliwione niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na rozprawie głównej, uważa się za odstąpienie od oskarżenia. Jest to domniemanie niewzruszalne, co oznacza, że nie można przeciwko niemu prowadzić dowodu, iż pomimo nieusprawiedliwionego niestawiennictwa, wolą oskarżyciela nie było odstąpienie od oskarżenia.

Niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na rozprawie głównej bez usprawiedliwienia, w każdej fazie jej prowadzenia powoduje umorzenie postępowania, przy czym, jeżeli niestawiennictwo takie ma miejsce po rozpoczęciu przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej, warunkiem umorzenia jest wyrażenie zgody przez oskarżonego. W razie umorzenia postępowania z uwagi na niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na rozprawie lub posiedzeniu pojednawczym nie ma możliwości ponownego wniesienia aktu oskarżenia w tej samej sprawie przeciwko temu samemu oskarżonemu.

W wypadku śmierci oskarżyciela prywatnego postępowanie powinno zostać zawieszona, a osoby najbliższe oskarżyciela mogą wstąpić w prawa zmarłego. Oświadczenie o wstąpieniu w prawa zmarłego oskarżyciela prywatnego powinno zostać złożone w terminie 3 miesięcy od dnia śmierci oskarżyciela. Po bezskutecznym upływie terminu postępowanie zostanie umorzona.

Autor: Mateusz Sieńko – Radca Prawny

11. Najem okazjonalny

Dynamicznie rozwijający się rynek mieszkaniowy w zakresie najmu lokali mieszkalnych sprawił, że wynajmujący coraz częściej zastanawiają się nad postanowieniami umownymi, które pozwoliłyby wynajmującemu na skuteczne rozwiązanie umowy w przypadku naruszania jej postanowień przez najemcę. Sytuacja ta jest podyktowana faktem, iż popyt na mieszkania do wynajęcia jest coraz większy, zaś podaż tych nieruchomości nie wzrasta w tym samym tempie. Co więcej, zdarza się, że najemcy zatajają przed wynajmującym informacje dotyczące swojej sytuacji finansowej czy rodzinnej, które mają bezpośredni wpływ na wykonywanie przez nich umowy najmu. Czym zatem jest najem okazjonalny?

Zgodnie z art. 19 a ust 1 ustawy z dnia z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego umową najmu okazjonalnego lokalu jest umowa najmu lokalu mieszkalnego, którego właściciel, będący osobą fizyczną, nie prowadzi działalności gospodarczej w zakresie wynajmowania lokali, zawarta na czas oznaczony, nie dłuższy niż 10 lat. Z powyższego jednoznacznie wynika, że umowa nie może być zawarta w ramach prowadzonego przedsiębiorstwa, zaś przedmiotem najmu może być jedynie lokal mieszkalny.

Umowa najmu okazjonalnego winna zawierać wszystkie elementy umowy najmu uregulowanej w art. 659 i nast. Kodeksu cywilnego, a jednocześnie winna być pod rygorem nieważności zawarta w formie pisemnej. Jednocześnie, wymogiem obligatoryjnym tej umowy jest załączenie dokumentów w postaci:

- 1) oświadczenia najemcy w formie aktu notarialnego, w którym najemca poddał się egzekucji i zobowiązał się do opróżnienia i wydania lokalu używanego na podstawie umowy najmu okazjonalnego lokalu w terminie wskazanym w żądaniu,
- 2) wskazania przez najemcę innego lokalu, w którym będzie mógł zamieszkać w przypadku wykonania egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu,
- 3) oświadczenia właściciela lokalu lub osoby posiadającej tytuł prawny do lokalu, o wyrażeniu zgody na zamieszkanie najemcy i osób z nim zamieszkujących w lokalu wskazanym w oświadczeniu, przy czym na żądanie wynajmującego załącza się oświadczenie z podpisem notarialnie poświadczonym.

Wynajmujący zgłasza zawarcie umowy najmu okazjonalnego lokalu naczelnikowi urzędu skarbowego właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania właściciela w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia najmu.

Istotnym jest, że w przypadku utraty możliwości zamieszkania w lokalu, który wskazał pierwotnie najemca, jest on obowiązany w terminie 21 dni od dnia powzięcia wiadomości o tym zdarzeniu wskazać inny lokal, w którym mógłby zamieszkać w przypadku wykonania egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu oraz przedstawić oświadczenie właściciela lokalu. W przypadku niewykonania wskazanego wyżej obowiązku przez najemcę, wynajmującemu

przysługiwać będzie prawo do wypowiedzenia z zachowaniem, co najmniej siedmiodniowego okresu wypowiedzenia.

Jednocześnie, strony umowy mogą uzależnić zawarcie umowy od wpłacenia przez najemcę kaucji zabezpieczającej pokrycie należności z tytułu najmu okazjonalnego lokalu przysługujących właścicielowi w dniu opróżnienia lokalu oraz ewentualnych kosztów egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu. Podkreślić w tym miejscu należy, że ustanowiona przez strony umowy kaucja nie może przekraczać sześciokrotności miesięcznego czynszu za dany lokal, obliczonego według stawki czynszu obowiązującej w dniu zawarcia umowy najmu okazjonalnego lokalu. W przypadku rozwiązania umowy najmu, kaucja podlega zwrotowi w ciągu miesiąca od dnia opróżnienia lokalu. Z ustanowieni onej przez strony kaucji wynajmujący może dokonać potrąceń należności wynikających jedynie z tytułu najmu okazjonalnego lokalu przysługujących właścicielowi w dniu opróżnienia lokalu oraz ewentualnych kosztów egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu.

Umowa najmu okazjonalnego lokalu, tak jak „zwykła” umowa najmu, wygasa po upływie czasu, na jaki była zawarta lub ulega rozwiązaniu po upływie okresu wypowiedzenia tej umowy. W sytuacji, gdy po wygaśnięciu umowy, najemca dobrowolnie nie opróżnił lokalu, wynajmujący doręcza sporządzone w formie pisemnej opatrzonym urzędowo poświadczonym podpisem właściciela żądanie opróżnienia lokalu. Zgodnie z art. 19d ust 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego żądanie to powinno w szczególności zawierać:

- 1) oznaczenie właściciela oraz najemcy, którego żądanie dotyczy,
- 2) wskazanie umowy najmu okazjonalnego lokalu i przyczynę ustania stosunku z niej wynikającego,
- 3) termin, nie krótszy niż 7 dni od dnia doręczenia żądania najemcy, w którym najemca i osoby z nim zamieszkujące mają opróżnić lokal.

Bezskuteczny upływ terminu, o którym mowa powyżej, skutkuje powstaniem po stronie właściciela uprawnienia do wystąpienia do sądu z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu o dobrowolnym poddaniu się egzekucji. Po nadaniu klauzuli wykonalności, wynajmujący uzyskuje tytuł egzekucyjny na podstawie, którego może złożyć wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec byłego najemcy.

Podsumowując powyższe wskazać należy, że umowa najmu okazjonalnego stwarza realne możliwości zabezpieczenia interesów wynajmującego lokal mieszkalny. Jednocześnie, z uwagi na stopień jej sformalizowania oraz szereg obowiązków obciążających najemcę, nie stanowi jeszcze większości zawieranych umów najmu lokali mieszkalnych.

Autor: Anna Sidor – Morawa – Radca Prawny